

LAKNER DÁVID

A Facebook-oldalán hívta fel rá a figyelmet, hogy a Szakács Árpád mellett szabadkőműves-ügyben kiállók nagy része még csak nem is történéssz. Válaszul a kormányparti Magyar Nemzet oldalán támadták be. „Előbújt az árnyékból egy véleményét véka alá nem rejtő valódi tudós” – ironizált a lap szerzője. Nem merült fel önben a posztja előtt, hogy veszélyes lehet Szakácsékot bírálni?

– Igazából nem. Eleve nem magához a szabadkőműves-vitához szóltam hozzá, jeleztem is, hogy a témához nem értek. Viszont felhívtam rá a figyelmet, hogy a szak-kérdéseknél jobb, ha a szakemberek mérik össze az érvelést, már amennyiben rendelkeznek ilyenekkel. Más tudományágak képviselői nem feltétlenül illetékesek a kérdésben. Meg is lepett kicsit ez az éles reakció.

– Az elmúlt években nem sokott hozzá a hasonló viták átpolitizálódásához?

– Magam a XIX. századdal foglalkozom, annak is az első felével. Ott szerencsére ez nem annyira volt jellemző. Azt tapasztaltam persze, hogy a XX. századot kutatni kész életveszély. Kis túlzással a második mondat után tudni lehet, ki hova tette az íkszet az előző választáson, és hova fogja a következőt. Egy idő után a vitapartnernek szeme előtt leereszkedik a lila köd, és onnantól mit sem számít a másik álláspontja, csupán a pártállása.

– Az idő közelsége miatt van ez? Száz év múlva már hasonlóképp fogunk rá tekinteni, mint ma a XIX. századra?

– Nagy valószínűséggel igen. Elég csak a saját korszakomat venni: a '48-cal kapcsolatos viták gyakorlatilag az I. világháborúig kitértek. Pedig akkor már igen kevesen éltek azok közül, akik résztvevői vagy akár szemtanúi voltak a forradalomnak és a szabadságharcnak. Viszont az egész politikai rendszer a '48–67 dichotómiára épült.

– Azért van a XIX. századból is, ami ma ugyanúgy indulatos vitákra ad alkalmat. Vegyük csak Petőfi Sándor elstét, a sírhelye utáni kutakodást. Vagy mondjuk a finnugor nyelvrokonság körüli csörtéket.

– Ezek kicsit hasonlítanak is erre a szabadkőműves-ügyre. Szintén olyanok jelennek meg be a nem túl megalapozott véleménynyitkél, akik a közelében nincsenek a szakmának. Viszont hitbeli kérdést csinálnak belőle, és így folyamatosan magyarizálódásra kényszerítik azokat, akik valóban szakavatott kutatói a témának. Mindezt olyan érveléssel, mint hogy ha 1944–45-ben sok embert elvittek az oroszok, akkor biztos 1849-ben is így történt. Ha valaki ebben hinni akar, akkor hinni is fog.

– Nem éppen az tűnik egyébként nemzetietlen elképzelésnek, hogy Petőfi békében élt tovább az orosz fogságban?

– Szerintem igen, de ezzel is nagyon óvatosan kell bánni. Abban a pillanatban, hogy behozunk egy ilyen ideológiai szempontot, eltávolodunk a tudományos megközelítéstől. Az én Petőfi-képembe persze nem nagyon fér bele, hogy elviszik, ő visszazslavosítja a nevét, orosz nyelvű verseket kezd írni, és nem próbál kapcsolatba lépni a családjával, sőt még házasságtörést is elkövet. De ez inkább hitbeli kérdés. Bebizonyítani azt kell, hogy akár egyetlen hadifogoly is kikerült az oroszokhoz. Utána van értelme bármifajta egyéb vizsgálatnak. Nem a csontok, hanem a történeti események felől kell közelíteni. És persze érzékeny kérdés a nyelvrokonság, ahogy az őstörténetünk is. Utóbbi kapcsán teljesen nagyon kevés forrás áll rendelkezésünkre. A régészeti leletek, az archeogenetikai és nyelvészeti eredmények pedig

Osztálytalálkozózn a mai napig jókat beszélgetünk

Nem vagyok az a félős fajta – erről beszélt lapunknak adott interjújában Hermann Róbert hadtörténész, akit nemrég a Magyar Nemzet néven megjelenő lapban támadtak meg. Azóta pedig már más kormánylapok is aktivizálták magukat. Hermann a Veritasnál és a Hadtörténelmi Intézetnél dolgozik, de jelen van a Károlin is. Mellesleg Orbán Viktor gimnáziumi padtársa. A mai kultúrharok mellett kérdeztük a régi időről is.

– vagy korrelálnak egymással, vagy nem. Sokféleképpen lehet összerakni a mozaikot.

– Ennek az állításnak egyébként, hogy a finnugor nyelvrokonság erőltetése Habsburg ármány, lenne realitása? Mármint érdekükben állhatott volna?

– Szerintem ez marhaság. Ha én Habsburg lettem volna, inkább a magyar–hun rokonságot nyomattam volna ezerral. A hunoknak legalább annyira volt jó sajtójuk akkoriban Európában, mint később Sztálinnak Lengyelországban, vagy Hitlernek Franciaországban. A hun birodalom számunkra egy nagy mítosz, de annak idején annyira hagytak pozitív emléket maguk után, mint nálunk a tatárok. Azt is tudomásul kell venni, hogy az a fajta tudománypolitika, ami a modern államokat jellemzi, a XIX. században nem létezett. Fel sem merült ilyesmi, hogy a magyarokról majd jól bebizonyítanak ilyen vagy olyan nyelvrokonságot.

– Visszatérve Szakács Árpádkra. Azért is kérdeztem, nem tartott-e a következményektől, mert a Magyar Nemzet nevű lap szerzője rögtön felsorolta a munkahelyeit, mintha csak az lett volna a cél, hogy legalább valamelyik helyen ne maradjon.

– Nem vagyok az a félős fajta. Semmi ilyen jellegű visszajelzés nem is kaptam a munkahelyeimről. Több lábon állok amúgy is. Magyarországon pedig szólás- és vélemény szabadság van, így ha valamivel nem értek egyet, azt lehet jelezni. Ilyen volt annak idején az akadémiai intézetek átszervezése is. De ezt még a kormányparti sajtó által ünnepelet módon megválasztott Freund Tamás sem fogadta kitérő örömmel.

– Ön sem?

– Mág nem látom az értelmét. Nem hangzott el semmi olyan érv, ami indokolná, hogy leválasszák ezeket az intézeteket az Akadémiáról. Mitől fognak jobban működni más- hol? Ha arról van szó, hogy több pénz kell adni, hát lehetett volna az MTA-nak is. Ez egyébként tudománypolitikai kérdés, amiben választott akadémiai képviselőként jogom is van véleményt mondani. És az akadémiai közgyűlés többsége is így látta, ahogy én.

– Kulin Ferenc egyébként felvetette, hogy a Szakács-vita részeként újhungarista hang jelent meg a napilapban, míg L. Simon László az ön elleni támadás kapcsán az ötvenes évek stílusát emlegette. Ezekkel a párhuzamokkal egyetért?

– Vannak ilyen jelenségek. Én is azt gondolom, hogy mikor már a vitapartner szemé- lyét próbálják sárba tiporni, és nem az általa kifejtettéddel vitatkoznak, az már nem vita. Ez korábban nem volt a Magyar Nemzet sa- játja, még a nyolcvanas években és előtte sem. Ez a XIX–XX. századi revolver-újságírás leg- rosszabb hagyományait idézi fel. De látom, közben mások is kapnak rendesen. Most épp

náziumra, ahol Orbán Viktorral járt egy osztály- ba. Ahogy ott tanult a fideszes Varga Tamás és Simicska Lajos is. Tudatosabban szóval meg rit- kábban?

– Részint nem kérdezek róla, de van benne tudatosság is. Orbán Viktor mostan- ra a magyar közélet olyan figurájává nőtte ki magát, hogy bármint mondanék, ezerfelé- képp értelmeznék azt. Amit inkább elkerülök.

– Korábban elmesélte, hogy a gimnázium után időnként az önkéntes albertében is aludtak Orbánék, ahol aztán éjjeli tartóan folytatták a hallgatói önkormányzatról szóló vitákat. „Vas- tagon politizáltak, ami engem baromian nem érdekelt”, mondta.

– Így volt, akadtak persze hullámvölgyek, de ez a kettőnk közti baráti viszonyt alapve- tően nem befolyásolta. Mág jó a személyes kapcsolatunk. Ha osztálytalálkozó van, telje- sen jól el tudunk ma is beszélgetni.

– Mi volt meg a Telegi Blanka Gimnáziumban, hogy ennyi országos politikus, értelmiségi került ki onnan? Később oda járt L. Simon László is.

– Inspiratív szellemi környezet volt, szá- munkra legalábbis. Remek, nyitott szellemű iskola, nem nagyon akadályoztak bennünket semmiben. A többi évfolyam nevében persze nem mernék nyilatkozni. L. Simon később járt oda, Simicska meg kettővel felettünk, de őt jól ismertük.

– Meglepte, hogy később hogyan alakult egyikük–másikuk a sorsa?

– Orbán Viktorban mindig volt egy erős közéleti jellegű érdeklődés, az ő útja kevésbé. Simicskából is lehetett volna politikus, min- dig is határozott véleménye volt. Lajosról mág jó emlékeim vannak, személyes szin- ten legalábbis. A gazdasági pályafutásába, politikai ügyeibe nem mennék bele, de velem mindig nagyon korrektén viselkedett. Ha ta- lálkoznánk, nyilván most is üdvözlőlnénk egymást.

– Az igaz egyébként, hogy ön volt akkoriban Orbán Viktor legjobb barátja?

– Szerintem igen. Az osztályban ha- tan-heten voltunk mindössze fiúk. Amikor pedig kezdtünk, a másik négy srác már ele- ve ismerte egymást. Már emiatt egymá- ra voltunk utával. Majdnem negyedéig egy padban is ültünk. Illetve hol igen, hol nem – időnként szétültünk tennék. Csak a szó- kásos dolgok: vereketünk órán és hasonlók. Tényleg jó baráti kapcsolat volt. Akkor is meghatározó egyéniség volt az osztályon be- lül, iskolaszerte az egyik legismertebb diák. Határozott személyiség, aki nem ugrott el már akkor sem a konfliktusok elől.

– Jelenleg a Veritas irodájában beszélgetünk. Nemrég a Válasz Online-nak azt mondta, önnek is voltak kétségei az intézet indulásakor, és jelen- tős ösztütés is zúdult arra. Hogy látja, ezek azóta elültek, ma már jobban elfogadják a Veritást?

– Nyilván vannak olyan történésszek, akik- nek soha nem fog tetszeni, bármint csinálnak. De a Veritas kapcsán elhangzó epitheton or- nansok, mint mondjuk hogy „a kormány ál- tal alapított pseudo-történelmi intézet”, nem a tényeken alapulnak. Sajnos sokan nem azt nézik, milyen előadások hangzanak el a Ve- ritas-estelen, az intézet konferenciáin, vagy milyen kiadványaink vannak. Inkább mág csak azt emlegetik, Szakács Sándor miket mondott a kamenyec-podolszki deportálá- sok kapcsán. De ebbe nem mennék bele, ka- pott érte eleget, s valahogy a megszólalókat nem zavarja, hogy elnézést kért miatta. Poli- tikai helyett mindenképpen szakmai vitát kellene folytatni. Ahogy mondjuk a Poli- tika-történelmi Intézet kiadványai esetében sem azt kell nézni, hogy a Párttörténelmi Intézet utódjáról van szó. A szakmai teljesítmény számít, semmi más.

FOTÓ: RÉGEN LÁSZLÓ

Bálint Csanád akadémikust és Mende Balázs archeogenetikust osztották ki, méghozzá az őstörténelmi vonalon. Azóta a 888 is belém köstöl. Az újságíró annyira borzasztóan bátor volt, hogy a nevét sem írta oda.

– Mit kíván a magyar nemzet? – szölt 1848 fő kérdése. És ezt kellett eldönteni az állampapí- tásokról is: mi lesz a jó nekünk, hol van jövőnk? De mit kívánhatunk ma? Mennyire egységes ebben a magyar nemzet?

– Annyira napi politikai és társadalom-lé- lektani kérdés ez, hogy bele sem mernék menni. Az időnként felfokozott hangulatot persze érzékelem. De szerintem a sajtó néha nagyobb ellentétet tiltároz, mint ameny- nyire ezek valóban megvannak. Nem hiszem például, hogy egy Balaton-felvidéki faluban a szabadkőművességről zajló vita olyan nagy szerepet játszana az egyházi vagy kocsmai nyilvánosságban. Összességében nem hin- ném, hogy kevésbé egységesek vagyunk, mint akár ötven vagy száz évvel ezelőtt.

– És mi a helyzet a rendszerváltás előtti idők- kel? Mintha a kilencvenes években többször és szívesebben nyilatkozott volna arról, hogyan emlékszik a székesfehérvári Telegi Blanka Gim-